

Красій Тетяна Михайлівна
студентка гр. ФФзм-21, ННІНОТ, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к. е. н., доцент Коваль С. Л.

ВПЛИВ ДОХОДІВ ВІД ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУКУПНІ ДОХОДИ ВІТЧИЗНЯНИХ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Система формування доходів домогосподарств в Україні впродовж останніх років демонструє суперечливі тенденції. Нестабільна економічна та політична ситуація, породжує нові ризики та обмеження щодо формування сукупних доходів населення в Україні. Поряд з постійним зростанням номінальних доходів, реальні величини показують зовсім інші тенденції, що в свою чергу не може свідчити про покращення матеріального добробуту населення.

Рівень реалізації підприємницького хисту домогосподарств є важливим індикатором розвитку української економіки та показником загального добробуту населення. Діяльність дрібних приватних підприємців є досить важливою, оскільки вони реалізують продукцію та надають послуги, які в більшості випадків є не вигідними для виробництва великим бізнесом [4, с. 72].

В Україні традиційно основними джерелами сукупних доходів домогосподарств виступає заробітна плата та соціальні трансферти. Упродовж 2017–2020 рр. частка заробітної плати у структурі сукупних доходів знаходилась у межах 45,6–47,4%; соціальні допомоги та трансферти займали 31,7–33,6%; прибуток та змішаний дохід, який формується від результатів ведення підприємницької діяльності, складав 17,6–18,3% (табл. 1).

Таблиця 1

Структура та динаміка доходів домогосподарств в Україні за 2017–2020 рр.*

Показники	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	млн. грн	питома вага, %	млн. грн	питома вага, %	млн. грн	питома вага, %	млн. грн	питома вага, %
Доходи всього	2652082	100	3248730	100	3699346	100	3972428	100
Заробітна плата	1209097	45,6	1529367	47,1	1753337	47,4	1823487	45,9
Прибуток та змішаний дохід	477854	18,0	572065	17,6	678275	18,3	709691	17,9
Доходи від власності	78673	3,0	91164	2,8	94481	2,6	103356	2,6
Соціальні допомоги та ін. трансферти	886458	33,4	1056134	32,5	1173253	31,7	1335894	33,6

*Примітка. Складено автором за даними [1; 2; 3; 5].

Доходи від підприємницької діяльності у розрахунку на одне домогосподарство становили: у 2018 р. – 595,24 грн (6% сукупного доходу); у 2019 р. – 787,7 грн (6,5% сукупного доходу); у 2020 р. – 721,07 грн (5,8% сукупного доходу) [1]. У 2019 р. спостерігалось збільшення частки доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості, проте у 2020 р. питома вага таких доходів знизилась, через ситуацію яка виникла після впровадження карантинних заходів. Наслідком пандемії Covid-19, було значне зменшення доходів підприємців, через те, що вони були вимушені припинити свою діяльність на довготривалій термін.

В Україні спостерігається значна диференціація доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості в розрізі регіонів. Так, найвищий рівень доходів від підприємницької діяльності у 2020 р. зафіксований у Закарпатській обл. – 2705,87 грн.; Чернівецькій обл. – 1908,41 грн.; Івано-Франківській обл. – 1489, 54 грн.; Херсонській обл. – 1199,4 грн. та в м. Київ – 1278 грн. В той же час найменше доходів від підприємницької діяльності отримували домогосподарства Житомирської обл. — 211,97 грн.; Київської обл. – 289,5 грн; та Запорізької обл. 292, 62 грн. [1]. Такі відмінності у доходах від підприємницької діяльності є цілком логічними, позаяк регіони, які отримують високі доходи мають умови та ресурси для ведення підприємництва, і є більш розвиненими економічними регіонами в країні.

Також, фіксується факт того, що домогосподарства міського типу отримують більше доходів від підприємницької діяльності, ніж домогосподарства, які проживають у селах. Так, у 2020 р. домогосподарства у великих містах в середньому за місяць отримували від підприємницької діяльності 868,26 грн; у малих містах – 654,90 грн; у селах – 579,18 грн. [1]. Такі відмінності пов'язані із тим, що в великих містах є більші можливості та ресурси для реалізації підприємницького хисту, проте домогосподарства сільського типу в більшій мірі реалізують свій підприємницький потенціал у сфері продажу сільськогосподарської продукції, отримуючи відповідні доходи. До прикладу у 2020 р. домогосподарства у селах в середньому в місяць отримували від продажу сільськогосподарської продукції 774,15 грн., тоді як міські домогосподарства отримували 25,64 грн відповідних доходів.

Отже, в загальному вплив доходів від підприємницької діяльності на сукупні доходи домогосподарств є досить не значним, проте активізація населення до підприємництва зможе кардинально змінити систему формування доходів домогосподарств та позитивно вплине на економічний розвиток країни. Завданням державі на даному етапі є створення в країні сприятливих умов, для ведення підприємницької діяльності забезпечених вдосконаленням правової та організаційної бази.

Список використаних джерел:

1. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2020 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). Статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України,

2021. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_Ukraine%20in%20figures_20u.pdf (дата звернення: 28.11.2021).

2. Доходи та витрати населення за 2019 р. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/gdn/dvn/dvn_u/dvn_kv19_u.htm (дата звернення: 27.11.2021).

3. Доходи та витрати населення за 2020 р. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2021/03/37.pdf> (дата звернення: 27.11.2021).

4. Перит І. О. Сутність та управління підприємницькою діяльністю домогосподарств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 20. С. 72–77.

5. Статистичний щорічник України за 2018 р. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (дата звернення: 28.11.2021).